

INFORMACIONS

Equipaments i serveis del Parc

Fonts d'aigua potable. Pistes de bàsquet, futbol i petanca. Jocs infantils. Cafeteria. WC.

Recomanacions

Si veniu en cotxe, aparqueu als llocs assenyalats (P)
Utilitzeu les papereres. Tracteu bé les plantes i els animals.
No feu sorolls innecessaris. Cuideu el parc, com si fos casa vostra.

Per a més informació:

Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona
Servei de Promoció i Conservació de l'Espai Públic. www.amb.cat

DADES TÈCNiques I ESTADÍSTiques

Superfície: 11 ha

Inauguració: 16 maig de 1999

Projecte: Direcció de Serveis de l'Espai Públic de l'AMB
Josep Lafont i Fidel Vázquez, arquitectes

Població de Santa Coloma de Gramenet 2008: 117.336 habitants.

Altres parcs a Santa Coloma:

Parc del Molinet: 3,6 ha
Parc Europa: 4,9 ha
Parc de Can Peixauet: 2,6 ha
Jardí Josep Moragues: 2,0 ha
Parc Fluvial del Besòs: 42,0 ha

COM ARRIBAR AL PARC

En autobús:

B18 Sta. Coloma de G. (Sta. Rosa) - Montcada i Reixac (Pl. Ll. Companys)
802 Sta. Coloma de G. (Can Franquesa) - Santa Coloma de G. (Oliveres)

En vehicle privat: Des de Barcelona, per la Ronda de Dalt, entrant a Santa Coloma pel pont de Can Zam. Al primer semàfor girar a l'esquerra i seguir per l'avinguda de Francesc Macià fins a trobar el parc a mà esquerra.

Can Zam

A la vora del Besòs

SITUACIÓ

L'indret

En un extrem de Santa Coloma, entre la serra de Marina i el riu Besòs, el parc ocupa una part de les terres baixes, properes al riu, on tradicionalment se situaven els conreus d'horta dels masos veïns. El creixement de la ciutat va expulsar cap aquestes fèrtils terres instal·lacions i edificacions que han castigat durament el paisatge. Avui, la taca verda de Can Zam i el Parc Fluvial del Besòs, han capgirat el procés i representen un important pas endavant en el camí de la dignificació paisatgística i ambiental d'aquest sector de Santa Coloma de Gramanet.

El parc i la ciutat

En relació al terme municipal el parc és al nord-oest al barri de les Oliveres i a tocar del de Singuerlín, en una posició de límit del nucli urbà, entre la ciutat, el riu i la muntanya. L'envolten pel nord la fàbrica de cervesa, pel nord-est l'avinguda de Francesc Macià (carretera de la Roca), pel sud-est el carrer Girona, i el riu Besòs el tanca pel sud-oest.

LA HISTÒRIA

El passat més llunyà

El territori que avui ocupa el parc va formar part durant segles de la plana agrícola de Santa Coloma, on creixien els conreus de regadiu amb horts i arbres fruiters. Un antic rec, que venia de Montcada i un singular sistema de mines, fibres i sèquies aportaven als camps l'aigua necessària. Els turons, on avui hi ha els barris de Singuerlín i les Oliveres, eren coberts de vinyes i bosc.

Des del segle XII hi ha masos documentats a la zona, entre ells el mas Pellicer*. A partir del segle XIV, molts d'aquests masos i terres passen, per un seguit de vendes i cessions, a formar part del patrimoni de la catedral de Barcelona; els canonges gestionen les propietats establint contractes d'emfiteusi amb diferents pagesos, que en tenien el domini útil.

A la segona meitat del segle XVII, la guerra dels Segadors, els setges de Barcelona i un seguit de males collites, plagues i epidèmies porten a l'agricultura a una llarga crisi, que comportarà l'abandonament i la ruïna dels masos medievals de la plana. La recuperació no es produeix fins ben entrat el segle XVIII. Entre les poques cases que van sobreviure a la crisi hi ha l'antic mas Pellicer, aleshores Calvó i avui **Can Zam** i el mas Rovira, edificat a mitjan segle XVI, que va ser patrimoni dels Janer i després dels Franquesa.

* actual Can Zam

Plànol dels conreus de Santa Coloma, Sant Adrià i Badalona, regats amb aigües subterrànies del Besòs. S'hi poden veure els masos de Can Franquesa i Can Zam, aleshores comte Llar. 1815.

Arxiu de la Corona d'Aragó

Can Zam

El nom

Des del medieval mas Pellicer fins a l'actual Can Zam, aquesta singular casa colomenca, famosa pel bon conreu de la seva terra i per la qualitat de la fruita que produïa, s'ha anomenat també mas Calvó, mas Teixidor i mas Planella (el Planella van ser barons de Granera i després comtes de Llar) segons els noms dels diferents propietaris. L'any 1815 el badaloní Bartomeu Busquets, va anar a fer de masover al mas Planella. Es creu que aquest pagès notable, que va ocupar diverses vegades l'alcaldia de Santa Coloma, era conegut popularment com a "Zam". La seva popularitat va fer que la masia passés a anomenar-se can Zam i, per proximitat geogràfica, el nom ha arribat al parc.

La masia

Aquesta gran masia, força ben conservada, té el cos principal de planta quasi quadrada, amb planta baixa i dos pisos, la coberta de teula àrab i les façanes de tàpia estucada, amb pedra a les finestres i a les cantonades. A la façana sud hi ha un magnífic portal adovellat. Als edificis annexos, més baixos, hi havia les corts. Entre els elements antics que han perdurat, hi ha un molí d'oli i un pou que encara dona bona aigua. També es conserven les bótes i part de les instal·lacions per a l'elaboració del vi, i una sitja per guardar el gra. L'era de Can Zam és única a Santa Coloma.

Can Zam

El roure

El mes de juny de 1651, en plena guerra dels Segadors i durant una epidèmia de pesta, el govern de Catalunya va celebrar una reunió a la vora del mas Calvó, a l'ombra d'un gran roure, del qual es tenen notícies des del 1595. Conegut després com el roure de Can Zam, es va convertir en un punt molt popular de passeig i

trobada, on les parelles es prometien amor etern. La seva avançada edat, el seu magnífic port i les seves grans dimensions, el feien únic a Santa Coloma. Va desaparèixer a mitjan segle XX.

El roure i el mas de Can Zam, als anys 40 del s XX.

Dibuix: Joan López Berrueto

Les darreres dècades

Les terres de conreu començaren a desaparèixer amb l'inici de la industrialització. Però més que el desenvolupament industrial van ser les onades immigratòries les que van motivar el creixement ràpid i desordenat de Santa Coloma (entre 1950 i 1975 la població va passar de 15.000 a 137.000 habitants). Les edificacions van ocupar els camps, les vinyes i fins i tot el llit del riu. Es van construir nous barris, sense planificació ni equipaments, en sectors de difícil accés, coster amunt dels turons. El resultat va ser un paisatge caòtic, sense ordre ni concert.

Als anys setanta es va plantejar la proposta de fer un polígon industrial i pisos a Can Zam. Una important mobilització popular, amb la consigna "Can Zam pel poble" va aconseguir salvar la idea del futur parc. Dissenyat i construït per la Mancomunitat de Municipis i inaugurat el 1999, Can Zam forma part de la xarxa de parcs metropolitans. La seva connexió amb el Parc Fluvial del Besòs fa que junts componguin l'espai verd urbà més important de Santa Coloma.

COM ÉS EL PARC

La principal característica del parc és la seva proximitat al riu, el seu caràcter d'element de connexió entre la ciutat i l'espai fluvial, al qual fa d'avantsala oberta. Parc i riu formen plegats un dels paratges més estimulants de Santa Coloma. Can Zam té forma de quadrat irregular amb un disseny geomètric de línies molt marcades. Un passeig central, que segueix la traça del carrer de Victor Hugo, marca la divisòria entre dos sectors de característiques diferents. El primer, més proper a la muntanya, amb una gran plaça i vegetació que recorda la dels turons veïns; el més baix i proper al riu, amb un gran llac i predomini d'espècies vegetals de ribera.

Zona A. L'esplanada i el passeig

Una gran plaça pavimentada, destinada a acollir actes amb gran assistència d'usuaris, és l'element central d'aquest sector. La vegetació que l'envolta vol recordar la dels boscos mediterranis, verds tot l'any, amb pins, alzines, aladerns, marfolls, llentiscles i ginestes entre d'altres espècies. Com a arbre singular cal fer esment d'un gran pollancre solitari (*Populus nigra*) que hi ha prop de final del parc per la banda de la fàbrica de cervesa. El Pollancre de Can Zam* (anterior al parc) és un arbre alt (de 20 a 30 m) i robust, de branques esteses i escorça grisenca amb fissures verticals. Les fulles, de forma deltoide, cauen a la tardor prenent abans un bonic color groc. Els pollancre viuen en llocs humits a la vora de rius i torrents a gran part d'Europa, Àsia i el nord d'Àfrica.

El passeig central, amb accés des del carrer Girona, ofereix al llarg del seu recorregut, diferents vistes i perspectives del parc i el seu entorn. Passada la plaça hi ha dues modernes escultures, anomenades Co-Incidència, obra de l'artista colomenc Benito Marcos. Prop del final sorprèn una filera de cinc palmeres, cadascuna d'una espècie diferent.

Zona B. El llac

Un llac d'aigües freàtiques, amb un brollador central, i la proximitat del riu fan de l'aigua la principal protagonista d'un dels indrets més característics de Can Zam. Tot vorejant-lo es descobreix com la seva trobada amb el parc pren formes diferents a cada tram: tant aviat és un canal amb brolladors, que cau en suau cascada a la part central, com una petita platja, com un embarcador.

* Si voleu més informació sobre "El Pollancre de Can Zam" vegeu la fitxa corresponent de la col·lecció "Arbres i arbusts singulars dels parcs metropolitans"

La vegetació està formada per espècies caducifòlies, que ofereixen al llarg de l'any un espectacle variat de flors, fulles i fruits. Els arbres més abundants són els plàtans i les tipuanes de floració groga. Però els més notables per la seva mida i edat són els grups d'oms i àlbers, anteriors al parc, que hi ha entre el llac, el riu i el carrer de Girona.

En aquest sector hi ha alguns arbres exòtics, que permeten conèixer espècies no gaire freqüents als nostres parcs com l'eritrina, d'espectaculars flors vermelles, o la bellaombra amb una soca gran i abonyegada.

LES VISTES

El parc és un espai força obert que permet, des de diferents punts, observar el paisatge de l'entorn: la vall del riu Besòs entre la serra de Marina i la serra de Collserola, que gairebé es toquen al congost de Montcada. Entre molts altres punts s'observen el centre i l'església de Santa Coloma, la torre Franquesa, el barri de les Oliveres i el Puig Castellar (303 m) al marge esquerre del riu i, a l'altra banda, el turó de Montcada (296 m), els barris de Ciutat Meridiana i Torre Baró, l'edifici modernista de les aigües de Trinitat, i els turons de Collserola.

LLOCS PROPERS D'INTERÈS

Parc Fluvial del Besòs

El Parc Fluvial del Besòs ha representat la recuperació ambiental d'un sector del riu i el seu entorn que tothom considerava definitivament perdut. Tot i l'elevada pressió humana, la diversitat d'ambients i d'organismes vius es notable. Connecta el massís de Collserola i la Serralada de Marina, així com el front litoral i el Vallès. El parc ha tornat al riu la dignitat perduda i l'acompanya en el seu camí cap a la desembocadura, passant pels parcs metropolitans de les Aigües, del Molinet, del Besòs i del Litoral.

Arbres del parc

Els perennifolis

Verds tot l'any amb fulles planes i més aviat petites de cutícula dura, fosca i brillant, per poder resistir temporades de sequera. N'hem distingit tres grups principals:

Palmeres

Vegetals de tronc únic, sense ramificar, amb fulles i flors que neixen de l'extrem.

- 1 Chamaerops humilis, margaló
- 2 Phoenix canariensis, palmera de Canàries
- 3 Trachycarpus fortunei, palmera excelsa
- 4 Washingtonia filifera, washingtonia
- 5 Washingtonia robusta, washingtonia

Pins i altres coníferes

Plantes resinoses, amb fulles petites, estretes i allargades de cutícula molt dura.

- 6 Pinus halepensis, pi blanc
- 7 Pinus pinea, pi pinyer

Altres perennifolis

- 8 Acacia dealbata, mimosa
- 9 Arbutus unedo, arboç
- 10 Brachycthon populneus, braquiquiton
- 11 Casuarina cunninghamiana, casuarina
- 12 Ceratonia siliqua, garrofer
- 13 Quercus ilex, alzina
- 14 Schinus molle, pebrer bord

Els caducifolis

Molt variables amb el pas de les estacions, adaptats a llocs amb aigua abundant, de fulles més o menys grosses que cauen a la tardor.

- 15 Celtis australis, lledoner
- 16 Cercis siliquastrum, arbre de l'amor
- 17 Erythra cafra, eritrina
- 18 Ficus carica, figuera
- 19 Firmiana simplex, parasol xinès
- 20 Fraxina angustifolia, freixe de fulla petita
- 21 Jacaranda mimosifolia, xicranda
- 22 Koeleruteria paniculata, sapindal de la Xina
- 23 Melia azedarach, melia

- 24 Phytolacca dioica, bellaombra
- 25 Platanus x hispanica, plàtan
- 26 Populus alba, àlber
- 27 Populus sp., pollancre
- 28 Populus nigra, pollancre
- 29 Prunus cerasifera "Pissardi", pissardi
- 30 Quercus cerrifolia, roure cerroide
- 31 Quercus x hispanica
- 32 Quercus robur, roure pènel
- 33 Tamarix gallica, tamarí
- 34 Tilia x vulgaris, teul comú
- 35 Tipuana tipu, tipuana
- 36 Ulmus minor, om

Arbusts i altres plantes

- 1 Calamagrostis x acutifolia
- 2 Coronilla valentina glauca, carolina
- 3 Cortaderia selloana, herba de la pampa
- 4 Cotoneaster sp., cotoneaster
- 5 Crataegus monogyna, arc blanc
- 6 Hypparhenia hirta, albellatge
- 7 Laurus nobilis, llorer
- 8 Liriope spicata, liriope
- 9 Myoporum tenuifolium, miopor
- 10 Pennisetum alopecuroides
- 11 Retama sphaerocarpa, ginestera borda
- 12 Rhamnus alaternus, aladern
- 13 Viburnum tinus, marfull
- 14 Vinca major, herba donzella